

Motion till riksdagen 2023/24:1107

av **Boriana Åberg (M)**

Avskaffande av Systembolagets monopol

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att avskaffa Systembolagets monopol och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Systembolaget grundades 1955 för att begränsa alkoholens negativa inverknings på samhället. Då, för 68 år sedan, kan Systembolagsmonopolet möjligen ha varit motiverat, och under ett antal årtionden kan Systembolaget ha tjänat sina syften. Men omvärlden har förändrats, och även Sverige ser i dag helt annorlunda ut. Frågan är om Systembolagets existens i dag överhuvudtaget påverkar alkoholkonsumtionen i Sverige. Rollen för ett statligt monopol för försäljning av alkohol som skademinimerande förutsätter:

1. Att medborgarna inte förstår sitt eget bästa och inte kan kontrollera sin egen konsumtion. Faktum är att under de senaste åren har den totala alkoholkonsumtionen minskat. Enligt uppgift från Folkhälsomyndigheten var alkoholkonsumtionen 2004 10,6 liter ren alkohol per invånare (15 år och äldre). Under 2019 var den totala alkoholkonsumtionen 8,67 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Över tid har andelen konsumenter också minskat. Mellan 2004 och 2022 minskade andelen av befolkningen som är 16–84 år och har druckit alkohol någon gång under de senaste månaderna, från 87 till 81 procent.
2. Att det inte finns några andra kanaler än Systembolaget för införsel och distribution av alkohol. Så är inte fallet. Privatinförsel från andra EU-länder är i dag omfattande. Och tillgängligheten på den svarta marknaden är stor. Nästan överallt i landet kan en minderårig få tag på sprit bara genom att ringa ett mobilnummer när som helst på dygnet, till billigare priser än Systembolaget.
3. Att en försäljning av alkohol i vanliga butiker inte skulle gå att reglera, vilket det självklart gör. Precis som för exempelvis tobak och folköl så går det att ha

åldersgränser och eventuella andra begränsningar för till vem, och under vilka omständigheter i övrigt, alkohol får säljas.

Diskussionen om nedläggningen av Systembolaget har funnits länge och ett annat argument emot, förutom skademinimeringen, har varit Systembolagets höga servicenivå och kvalitet på produkterna. Det argumentet är kraftigt överdrivet, särskilt när det gäller viner. Systembolagets utformning, med i princip samma sortiment i hela landet, gör att det krävs så stora volymer att Systembolagets inköpare oftast är hänvisade till industri- viner med oklart innehåll och tveksam kvalitet. Möjligheten för små producenter av kvalitetsprodukter att få med sina produkter i sortimentet är högst begränsad. För många små lokala svenska producenter är det helt omöjligt, då Systembolaget är mycket stel- benta och rigida i sin syn på hur deras leverantörer skall hanteras.

Systembolagets agerande för att bevara sin egen ställning är också ett argument för monopolets avskaffande. Det är orimligt att ett statligt bolag bedriver opinion gentemot de folkvalda. 2017 skickade Systembolagets dåvarande gd ett öppet brev till alla riksdagsledamöter med uppmaning att rösta nej till gårdsförsäljning. Förra året kartlade Systembolaget riksdagsledamöternas motioner för att sedan ta hjälp av nykterhets- rörelsen för att påverka Regeringskansliet. Alkoholpolitiken ska utformas av i demo- kratiska val utsedda riksdagsledamöter och inte av ett statligt bolag, Systembolaget.

Att upprätthålla ett statligt monopol är helt felaktigt och strider mot grundläggande principer i en fungerande marknadsekonomi. I de fall det trots detta skall ske måste det finnas synnerligen goda skäl för att göra detta. Avseende Systembolaget må sådana skäl ha funnits när det infördes, men som redogjorts för ovan är dessa skäl inte relevanta längre. Sålunda bör möjligheten att avskaffa Systembolagets monopol övervägas.

Boriana Åberg (M)